

GOST – paszport w drodze na wschód

Przyzwyczailiśmy się do niemal jednolitej dokumentacji produktów w obrębie całego rynku Unii Europejskiej. Karty charakterystyki, oceny bezpieczeństwa, jednolita klasyfikacja i podobne wymagania formalne. W połączeniu z brakiem fizycznych granic oraz barier celnych to układ prawie idealny. Jednak na wschód od granic Unii Europejskiej panują inne zasady i inne przepisy, które zmieniają się często w zależności od kraju.

dr Tomasz Gendek
THETA Doradztwo Techniczne

Największy na wschód od granicy UE jest oczywiście rynek Federacji Rosyjskiej. Większość towarów sprzedawanych w Rosji musi być zgodna z tamtejszymi standardami, nawet jeśli nie jest wymagana certyfikacja obowiązkowa. Szacuje się, że certyfikacji obowiązkowej podlega prawie 80% produktów, zarówno produkowanych w kraju, jak i importowanych.

Trochę historii

Większość norm GOST (ros. Государственный стандарт, Gosudarstwiennyj standard – norma państwowa) ma źródło jeszcze w przepisach ZSRR, gdzie całościowy system normalizacji został stworzony w latach 60. XX w. Rozpoczęto wówczas ujednolicanie norm i tworzenie państwowych GOST-ów.

Wraz z rozwojem technologicznym kolejnych dziedzin życia normalizacji podlegały kolejne obszary, co doprowadziło do powstania zbiorów standardów dużych systemów norm technicznych. Istniały odrębne systemy norm państwowych (GOST), republikańskich (w republikach ZSRR – RST), norm branżowych (OST) i norm zakładowych (STP).

W latach 90. rozpoczęto harmonizację rosyjskich norm i standardów (GOST-ów). Podzielono je na normy obowiązkowe i dobrowolne, a także zezwolono na stosowanie w radzieckim, a później już rosyjskim, systemie normalizacji także norm krajowych obowiązujących w innych krajach oraz norm międzynarodowych. Zaczęto też niektóre normy międzynarodowe wdrażać do rosyjskiego systemu normalizacji.

Obecnie funkcjonuje ogromna liczba przeróżnych GOST-ów, są one ciągle przeglądane, dostosowywane do postępu technologicznego i nowych wymagań gospodarczych oraz przystosowywane do powszechnie przyjętych norm międzynarodowych (np. GOST ISO 9001 lub GOST ISO 14001).

Czym jest certyfikat GOST?

Certyfikat zgodności GOST jest oficjalnym dokumentem potwierdzającym zgodność certyfikowanego produktu z niezbędnymi wymogami jakości i bezpieczeństwa ustalonymi dla tego produktu według norm GOST. Nazywany jest również certyfikatem jakości, certyfikatem GOST R, certyfikatem bezpieczeństwa lub certyfikatem celnym. Certyfikat ten mogą uzyskać jedynie podmioty posiadające akredytację państwową. Ustawodawstwo rosyjskie daje możliwość uzyskania certyfikatów w dowolnym podmiocie Federacji.

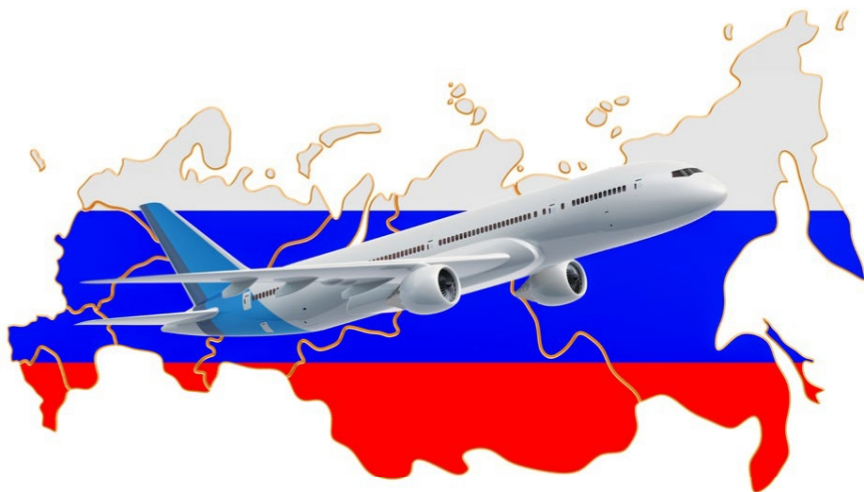
W oparciu o ten dokument producent ma prawo posługiwać się znakiem PCT, potwierdzającym tę zgodność. Certyfikacja GOST R obowiązuje zarówno firmy zagraniczne, jak i rosyjskie.

Jak poruszać się w gąszczu GOST-ów?

Rodzaje certyfikacji obowiązujące na obszarze Federacji Rosyjskiej określa Ustawa Federalna (UF) „O regulacji technicznej” z 27 grudnia 2002 r. (N 184-UF).

W odniesieniu do certyfikatów GOST, można je zasadniczo podzielić na obowiązkowe i dobrowolne oraz certyfikat zgodności na podstawie regulaminu technicznego.

Obowiązkowej certyfikacji GOST podlegają produkty związane z bezpieczeństwem ludzi i bezpieczeństwem dla środowiska, a także w odniesieniu do niektórych aspektów zgodności technicznej maszyn i urządzeń. Certyfikat jest obligatoryjnie wymagany między innymi przez rosyjskie służby celne przy wwozie towarów na terytorium Federacji Rosyjskiej. Wskazówką do stwierdzenia, czy dany produkt podlega obowiązkowej certyfikacji, może być kod taryfy celnej (TNWED) lub rozporządzenia.

Obowiązkowe potwierdzenie zgodności może mieć formę deklaracji zgodności albo certyfikacji obowiązkowej.

W przypadku niektórych rodzajów produkcji wystawienie certyfikatu GOST R musi być poprzedzone wcześniejszym uzyskaniem innych, obligatoryjnych dokumentów, np. świadectwem rejestracji państwowej lub certyfikatu zgodności w zakresie bezpieczeństwa pożarowego, nazywanego potocznie certyfikatem bezpieczeństwa pożarowego.

Dobrowolna certyfikacja GOST zwykle jest przeprowadzana na żądanie zamawiającego, producenta, sprzedawcy bądź odbiorcy. Jest to oficjalny dokument, który wykonuje się na podstawie obowiązującego prawa Federacji Rosyjskiej, rozporządzenia „O certyfikacji towarów i usług”. Potwierdza ona zgodność produktu z odpowiednimi wymaganiami, tym samym świadcząc o wysokiej jakości danego produktu lub usługi.

Dobrowolna certyfikacja w niektórych przypadkach jest jednym z koniecznych warunków do uzyskania pozostałych niezbędnych certyfikatów wymaganych rosyjskimi przepisami, pozwalającymi w ogóle na przywóz i sprzedaż takich produktów na terenie Rosji. Szczególnie jeśli wymagania takie stawiane są przez bezpośrednich odbiorców rosyjskich, dla których certyfikacja jest podstawowym dokumentem potwierdzającym jakość produktu. Prowadzi to często do sytuacji, że niecertyfikowany towar podlegający certyfikacji dobrowolnej można wwieźć do Rosji, jednak w większości przypadków nie można go sprzedać.

Wydanie certyfikatu jest poprzedzone przeprowadzeniem badań w odpowiednich, akredytowanych laboratoriach. Badania są przeprowadzane na zgodność z normami GOST. Nawet jeśli certyfikat ma charakter dobrowolny, jest on dokumentem oficjalnym i można się nim posługiwać jako potwierdzeniem jakości i bezpieczeństwa produkcji. Należy jednak pamiętać, że w świetle prawa Federacji Rosyjskiej dobrowolny certyfikat GOST R nie może zastąpić obowiązkowego certyfikatu GOST R.

Dobrowolny certyfikat zgodności GOST R jest wystawiany na okres ważności od 1 roku do 3 lat.

Obok wyżej opisanych certyfikatów zgodności GOST R, dobrowolnych i obowiązkowych, na terenie Federacji Rosyjskiej funkcjonują także certyfikaty zgodności na podstawie regulaminu technicznego (RT).

Certyfikat zgodności na podstawie regulaminu technicznego (RT) jest oficjalnym dokumentem, potwierdzającym zgodność produkcji z obowiązującym regulaminem technicznym w zakresie jakości oraz bezpieczeństwa. Tak jak ma to miejsce w przypadku certyfikacji GOST, konieczne są obowiązkowe badania zgodności produktu w odpowiednim, akredytowanym laboratorium, według odpowiednich norm. Dopiero pozytywne wyniki uprawniają do ubiegania się o wystawienie certyfikatu zgodności, który może wydać wyłącznie akredytowana jednostka.

Dokument jest zwykle ważny przez 5 lat. Ponadto każdy wystawiony certyfikat jest obowiązkowo wpisywany do federalnego rejestru certyfikatów.

Regulaminy techniczne dotyczą niemal wszystkich rodzajów produktów, zarówno dla konsumentów, jak i profesjonalnego, specjalistycznego wyposażenia, jest to m.in. bezpieczeństwo maszyn i wyposażenia, bezpieczeństwo pożarowe, bezpieczeństwo obiektów transportu morskiego, a także mleko i produkty mleczne. Nie sposób wszystkich wymienić.

Certyfikat certyfikatowi nierówny

Nie każdy certyfikat może być wydany na każdą partię produktu. Same certyfikaty i zasady ich przyznawania różnią się w zależności od wolumenu i powtarzalności dostarczonych towarów. Można wyróżnić:

- Certyfikat zgodności GOST R na produkcję seryjną, który wymaga dostarczenia protokołu badań. Wydawany jest na okres od 1 roku do 3 lat.

- Certyfikat zgodności GOST R lub RT na kontrakt – przyznawany na podstawie protokołu badań na okres 1 roku.
- Certyfikat GOST R na odrębną partię towaru. Dotyczy handlu materiałami próbnymi i niewielkimi partiami towaru. Nie wymaga dostarczenia protokołu badań. Wydawany na czas nieograniczony.

Deklaracje zgodności – tylko na rynek wewnętrzny

Deklaracja zgodności GOST R i deklaracja zgodności na podstawie regulaminu technicznego (RT) stanowią odrębną kategorię dokumentów niezbędnych przy wprowadzaniu produktów do obrotu na terenie Rosji. Ich waga jest analogiczna, jaką mają obowiązkowe certyfikaty zgodności GOST R oraz certyfikaty zgodności na podstawie regulaminu technicznego (RT). Oba stanowią potwierdzenie, że wytwarzane lub dostarczane produkty odpowiadają państwowym normom (GOST) lub wymaganiom technicznym odpowiednich regulaminów R.

Zarówno deklarację zgodności GOST R, jak i deklarację zgodności RT mają prawo wystawić tylko rosyjscy producenci i dostawcy lub zarejestrowani w Federacji Rosyjskiej w charakterze osób prawnych przedstawiciele zagranicznych producentów. Oczywiście, tak jak w przypadku certyfikacji, wystawienie deklaracji musi być obowiązkowo poprzedzone przeprowadzeniem badań laboratoryjnych w akredytowanej jednostce badawczej. Każda deklaracja musi być także zarejestrowana w odpowiednim organie certyfikującym.

Deklaracja zgodności GOST R jest wydawana dla określonej partii produktów na okres od 1 roku do 3 lat, natomiast deklaracja zgodności RT na okres maksymalnie 5 lat.

I całe mnóstwo innych...

Obok przytoczonych powyżej certyfikatów i deklaracji zgodności istnieje cały szereg dodatkowych wymagań prawnych i technicznych, które należy spełnić, aby dany produkt mógł legalnie być sprzedawany na rynku rosyjskim. Są to m.in.:

- certyfikat bezpieczeństwa pożarowego – dokument potwierdzający zgodność z zasadami bezpieczeństwa pożarowego Federacji Rosyjskiej. Wydawany na podstawie wykonanych odpowiednich badań. Do ich wykonania i do wystawienia certyfikatu bezpieczeństwa pożarowego ma prawo tylko właściwa akredytowana jednostka certyfikująca;
- ekspertyza bezpieczeństwa przemysłowego (ekspertyza techniczna) – wydawana przez upoważnionych ekspertów, posiadających licencję wydaną przez federalną

służbę do spraw nadzoru ekologicznego, technologicznego i atomowego (Rostechnadzor), odpowiednik polskiego Urzędu Dozoru Technicznego. Ma na celu wykazanie, czy urządzenie lub system urządzeń technicznych spełnia wymagania bezpieczeństwa technicznego zawarte w odpowiednich rosyjskich przepisach. Ekspertyza bezpieczeństwa przemysłowego jest dokumentem obowiązkowym;

- certyfikat GOST R Ex – dokument zgodności wyrobu z wymaganiami bezpieczeństwa dla urządzeń przeznaczonych do pracy w przestrzeniach zagrożonych wybuchem. Jest dokumentem obowiązkowo wymagany dla takich urządzeń;
- certyfikat metrologii – świadectwo wzorcowania, poświadczające, że urządzenie pomiarowe spełnia określone wymagania standardów i zostało zatwierdzone do użytku na terytorium Federacji Rosyjskiej.

Gdy certyfikat GOST R nie jest wymagany

Zdarza się, że nie do końca wiadomo, czy dany produkt wymaga obowiązkowej albo dobrowolnej certyfikacji.

W takim wypadku można zwrócić się do WNIIS (Wszeccho-rosyjskiego Naukowo-Badawczego Instytutu Certyfikacji), który może, po przedstawieniu wymaganych dokumentów, poświadczyć, że dany produkt nie wymaga certyfikacji GOST. W przypadku niewymagających certyfikacji towarów jest to jeden z podstawowych, oficjalnych dokumentów, pozwalających na ich wwóz na teren Rosji.

Wchodzić czy nie wchodzić ...

Certyfikat GOST R wydaje się nam, z perspektywy jednolitego rynku unijnego, czymś odległym i dziwnym, co jednak trzeba spełnić, aby zaistnieć poza granicami UE. I tak jest w istocie, choć (co do zasady) procedura certyfikacji poprzedzona odpowiednimi badaniami w akredytowanych laboratoriach jest analogiczna do regulacji funkcjonujących w Unii Europejskiej.

Istotną barierą jest natomiast dostęp do odpowiednich norm i przepisów, wytycznych co do rodzaju dostarczanych dokumentów i wyników badań, a także do akredytowanych laboratoriów i ekspertów oraz brak informacji na temat cen takich działań.

Kolejną kwestią są koszty, gdyż rozbieżność cen jest spora i uzależniona od rodzaju certyfikatu oraz czasu, na jaki jest wydawany (tabela 1).

Samodzielna rejestracja wygląda na karkołomne przedsięwzięcie, choć sprawa nie jest beznadziejna. W Polsce istnieje szereg firm, które zajmują się wsparciem przy uzyskiwaniu certyfikatów.

Przedsiębiorstwa chcące zaistnieć ze swoimi produktami na rynku rosyjskim nie mają wyboru, bowiem certyfikat GOST jest jedynym paszportem, który pozwoli towarom na przekroczenie granicy Federacji Rosyjskiej. Z towarem, który posiada certyfikat zgodności GOST-R nie ma problemów podczas odprawy celnej na granicy, a posiadanie certyfikatu wzbudza zaufanie strony rosyjskiej co do ich jakości i bezpieczeństwa. ■

Tabela 1. Szacunkowe koszty certyfikatów w Rosji

Certyfikat bezpieczeństwa pożarowego	Od 35 000 RUB	
Certyfikat zgodności	14 500 – 36 000 RUB	
	na 1 rok	na 3 lata
Deklaracja zgodności GOST R	14 000 – 16 000 RUB	15 000 – 16 500 RUB
Dobrowolny certyfikat GOST R	10 500 RUB	11 500 RUB